

Forskning, utvikling og innovasjonsstrategi Sykehusapotekene i Midt-Norge 2013-2020

Innhold

Innledning	2
Forankring	2
Definisjoner og begrepsavklaringer	2
Mål og strategi	4
Ambisjon	4
Hovedoppgave	4
Målsetninger	4
Fokusområder	5
Samarbeidspartnere	6
Ressurser	7
Referanser	9

Innledning

Forankring

Sykehusapoteket i Midt-Norge HF's Forskning, utvikling og innovasjonsstrategi bygger på Helse- og omsorgsdepartementets forskningsstrategi 2006-2011 (1) og Regional strategiplan for forskning og utvikling i Helse Midt-Norge RHF 2009-2014 (2).

Forskning er en av helseforetakenes lovpålagte hovedoppgaver, jfr Lov om spesialisthelsetjenester (3). Innovasjon, som også inngår som en del av denne planen, er et krav i styringsdokument fra Helse- og Omsorgsdepartementet (HOD) (4).

Sykehusapotekenes forsknings- og utviklingsstrategi er utarbeidet i samarbeid med foretakets arbeidsutvalg for forskning, høringsuttalelser er innhentet fra foretakets ledergruppe.

Brukerutvalget i Sykehusapotekene i Midt-Norge er blitt gjort kjent med innholdet i dokumentet.

Definisjoner og begrepsavklaringer

Forsknings og utviklingsarbeid (FoU)

Forsknings og utviklingsarbeid (FoU) er beskrevet som kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap – herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn – og som omfatter bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. FoU deles gjerne i tre underaktiviteter: Grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid.

Utviklingsarbeid er ikke forskning, men systematisk virksomhet som anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, og som er rettet mot å fremstille nye eller vesentlige forbedrede materialer, produkter eller innretninger, eller mot å innføre nye eller vesentlig forbedrede prosesser, systemer og tjenester. Systematiske evaluering med bruk av vitenskapelige metoder inngår i begrepet utvikling.

Innovasjon

RHF-enes arbeidsgruppe for innovasjon har definert innovasjon i helsesektoren som en ny eller forbedret vare, tjeneste, produksjonsprosess eller organisasjonsform som er tatt i bruk i helsesektoren. Innovasjon kan komme til uttrykk som nye produkter, prosesser, systemer eller tjenester som kan kommersialiseres i et marked, som bedre behandlingsmetoder eller som større kostnadseffektivitet i behandlingen innenfor ikke-kommersiell helsetjeneste.

NTNU Technology Transfer (TTO)

Helse-Midt Norge har med virkning fra januar 2012, inngått en samarbeidsavtale med TTO. Dette innebærer at TTO er en ressurs for å kommersialisere teknologi med utspring fra Helse Midt-Norge RHF. TTO sitt formål er å realisere forskningsresultater gjennom

kommersialiseringer – for å komme samfunnet til gode i form av produkter og tjenester. Dersom TTO kommer frem til at en idé har kommersielle muligheter, vil ressurser bli lagt inn for å realisere ideen sammen med idéinnehaver.

<http://tto.ntnu.no/>

InnoMed

InnoMed er i likhet med TTO inngått avtale med Helse Midt-Norge og er dermed en formell ressurs for HFene sitt innovasjonsarbeid og kan bistå i etablering av behovsdrevet innovasjonsprosjekter.

InnoMed er et nasjonalt kompetansenettverk for behovsdrevet innovasjon i helsesektoren, og er etablert på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet. Helsedirektoratet er ansvarlig for InnoMeds virksomhet. InnoMeds virksomhet omfatter både kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten og er rettet inn mot tre hovedoppgaver i innovasjonsprosessen:

- Forankring og stimulering av behovsdrevet innovasjon i helse- og omsorgssektoren
- Identifisering og iverksetting av behovsdrevne utviklingsprosjekter gjennom møteplasser, forstudier og forprosjekter i tidlig fase
- Utprøving og tilpasning av metoder og verktøy, kompetanseoppbygging, nettverksbygging og kunnskapsformidling

<http://www.innomed.no/nb/om-innomed/>

Integrated Medicines Management (IMM)

Integrated Medicines Management (IMM) er tverrfaglig modell for legemiddelbehandling hvor utøving av klinisk farmasi spiller en viktig rolle. Medicines Management involverer alle aspekter av legemiddelbruk fra forskrivning av medisiner til pasienten tar eller ikke tar medisinen. Det involverer systematisk tilrettelegging og forsyning av legemiddelbehandlingen gjennom samarbeid mellom pasient og helsepersonell for å gi best utbytte for pasienten til minimale kostnader. IMM beskriver en sømløs prosess og integrerer behandlingsnivåene i hverandre i tillegg til å integrere farmasøyten i det tverrfaglige behandlingsteamet. Det er en systematisk måte å jobbe på for:

- å kvalitetssikre pasientens legemiddelliste
- å individualisere og optimalisere legemiddelbehandlingen for pasienter
- å sikre informasjonsoverføring til andre omsorgsnivåer (sykehjem, fastlege, hjemmesykepleier)
- å involvere pasienten til å forstå legemiddelbehandlingen

Mål og strategi

Ambisjon

Sykehusapotekene i Midt-Norge skal bygge sterke forskningsmiljø innen utvalgte fagområder og bidra med ny kunnskap som støtter opp under foretakets mål om "Riktig legemiddelbruk" og de to hovedoppgavene:

- å levere farmasøytiske tjenester for å kvalitetssikre legemiddelbruk
- å sørge for en sikker og kostnadseffektiv legemiddeldistribusjon

Sykehusapotekene i Midt-Norge skal etablere samarbeid med de andre helseforetakene i Helse Midt-Norge og med andre relevante nasjonale og internasjonale forskningsmiljø.

Hovedoppgave

I strategiperioden vil en av hovedoppgavene innen FoU være å sikre rammebetingelser og oppfølging av tverrfaglig FoU-aktivitet. Dette inkluderer ledelsesforankring, oppbygging av system og kompetanse, samt tilgang på nødvendige verktøy og ressurser. Arbeidet må forankres i rullerende planer innenfor Sykehusapotekforetaket i henhold til RHF's overordnede strategiske planer.

Målsetninger

Sykehusapotekene i Midt-Norge skal:

- øke forsknings- og utviklingsarbeidet, samt produsere forskning av høy kvalitet
- produsere forskning som bidrar til økt pasientsikkerhet og bedre legemiddelbruk
- øke synliggjøring og bruk av resultater oppnådd gjennom forskning og innovasjon
- sørge for at innovasjon følges opp av FoU-prosjekter

Fokusområder

Sykehusapotekene i Midt-Norge skal fram til 2020 ha fokus på legemiddelkjeden, som kan deles i to delområder:

1. Legemiddelbehandling
 - Kliniske og organisatoriske problemstillinger vedrørende klinisk farmasi med fokus på forskning og utvikling av IMM i Midt-Norge
 - Utvikling av arbeidsprosesser tilknyttet legemiddelbehandlingen og forskning på effekter
 - Utvikling av teknologi som støtter legemiddelbehandlingen og forskning på effekter
2. Legemiddellogistikk
 - Utvikling av legemiddellogistikkfunksjoner i dataprogrammet Delta
 - Forskning på implementeringsgrad og effekter av automatisert legemiddelforsyning

For disse områdene skal Sykehusapotekene i Midt-Norge bygge sterke forskningsmiljø i samsvar med ambisjonen. Prosjekter utenfor fokusområdene vurderes med hensyn på om de ansees som viktige, ut fra et pasientperspektiv.

Forskningsresultatene fra egne forskningsprosjekt skal gi ny kunnskap om egne tjenester og/eller kunnskap om samarbeidende virksomheter. Dette skal videre gi implikasjoner for utvikling eller prioritering av tjenestene i apotek, sykehus eller i kommunehelsetjenesten. I sluttrapport eller i annen formidling av resultater fra gjennomførte studier skal det derfor formidles hvilke konsekvenser funnene bør ha for involverte virksomheter.

1. Klinisk farmasi

Klinisk farmasi omfatter både forsknings- og utviklingsprosjekter, og både kvantitative og kvalitative forskningsmetoder. Fokusområdet omfatter videreutvikling av arbeidsmetoder og effektstudier av disse, i tillegg til forskning på hvordan virksomheten er i stand til å implementere arbeidsmetodene.

Eksempler:

- Metodevurdering av IMM (kost-effektivitet og kost-nytte studier)
- Vurdering av klinisk relevans av farmasøytiske intervensjoner
- Studier som ser på prioritering av oppgaver innen klinisk farmasi
- Studier som ser på hvilke pasientgrupper som har (størst) nytte av klinisk farmasi

Andre forskningsprosjekter vil kunne være studier knyttet til legemiddelbruk eller effekt og sikkerhet hos utvalgte pasientgrupper som barn, eldre eller kritisk syke.

Sykehusapotekene i Midt-Norge skal jobbe for at det etableres et nasjonalt kompetansesenter for IMM med base i Trondheim. For å kunne drive forskning av god kvalitet er det nødvendig å etablere et fagmiljø bestående av personer med forskningskompetanse og med deler av stillingen dedikert til forskning. Kompetansesenteret skal knyttes opp til Sykehusapotekene i Midt-Norge. Innsatsen som er lagt ned i å etablere videreutdanningstilbudet i klinisk farmasi tilknyttet NTNU

er en del av denne satsningen. Det samme er deltagelsen i å opprette masterstudie i farmasi ved NTNU, der klinisk farmasi vil være et fokusområde.

2. Helseinformatikk/helsetjenesteforskning

Legemiddellogistikk/distribusjon er et forskningsfelt som hører naturlig inn under teknologi- og helseinformatikkfaget. Prosjekter innen dette fagområdet vil hovedsakelig være organisasjonsforskning/implementeringsforskning.

Ved innføring av ny teknologi i legemiddelkjeden skal Sykehusapotekene i Midt-Norge ha som målsetting at dette skal gi ny kunnskap, og dokumentasjon av effekt skal være en integrert del av enhver slik innføring.

Samarbeidspartnere

Sykehusapotekene i Midt-Norge har som målsetting at foretaket skal være en attraktiv samarbeidspartner når det gjelder forskning, utvikling og innovasjon.

Sykehusapotekene i Midt-Norge har etablert forskningssamarbeid med NTNU, farmasøytiske utdanningsinstitusjoner, andre sykehusapotekforetak, med enkeltleger og sykehus/avdelinger. Samarbeid er også viktig for Sykehusapotekene sin evne til å sikre tilgang på ressurser og for å bygge kompetanse innen forskning.

Sykehusapotekforetaket skal inngå formelle avtaler med alle helseforetakene i regionen om forskning og for gjennomføring av masteroppgaver. Innen de utvalgte fagområdene vil forskningstema befinne seg i grensesnittet mellom ulike yrkesgrupper eller funksjoner i helsevesenet, og forskning vil i stor grad skje utenfor eget helseforetak. Skriftlige avtaler med andre helseforetak er derfor viktig for å styrke integreringen.

Sykehusapotekene i Midt-Norge ønsker å videreutvikle forskningssamarbeidet med universitet og høyskoler. Det skal inngås formelle avtaler med utdanningsinstitusjonene ved veiledning av masterstudenter.

Samarbeidspartnere	Etablert samarbeid	Ønsker å etablere/utvide samarbeid
Helseforetak i Helse Midt-Norge	med enkeltavdelinger	x
Kommunesammenslutninger i helseregionen	SiO	x
Andre sykehusapotekforetak	Sør-Øst Nord	x
Universitet og høyskoler, spesielt farmasøytiske utdanningsinstitusjonene ved UiO, UiT, UiB, HiNT og HiOA, samt andre relevante samarbeidspartnere (for eksempel NSEP og HUNT ved NTNU)	x	x
Avdeling for Legemiddelepideologi ved Folkehelseinstituttet (Reseptregisteret)		x
Kunnskapssenteret		x
Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet, øvrige legemiddelmyndigheter		x
Forskningsmiljø innen klinisk farmasi i Sverige og i Nord-Irland	Universitetet i Lund, Sverige	x
Kontakter i europeiske miljø for sykehusfarmasi (EAHP og ESCP)		x
Innovasjons-ressurser som TTO og InnoMed	x	x

Ressurser

Ansatte per april 2013

Kompetanse	Antall
PhD	4
påstartet PhD	2
mastergrad i klinisk farmasi	6
påstartet master i klinisk farmasi	5
påstartet master i helseinformatikk	1

For å nå målet om å bygge en nasjonal forskningsgruppe i klinisk farmasi må det settes av ressurser til stillinger som delvis er dedikert til forskning. Midler fra eksterne kilder tildeles etter konkurranse med andre søkere. I tillegg til kvaliteten av prosjektet det søkes om midler til, er kompetansen i forskningsgruppen og samarbeid med andre forskningsgrupper viktige kriterier for tildeling. Ved å avsette midler til oppbygging av kompetente forskningsgrupper innen fokusområdene, vil Sykehusapotekene i Midt-Norge bli mer konkurransedyktig ved søknader om eksterne midler.

Doktorgrader

Sykehusapotekene i Midt-Norge har som målsetting at det fremover alltid skal være minst en PhD-kandidat tilknyttet prosjekt med forankring i Sykehusapotekforetaket. Dvs. at kandidatens publikasjoner skal krediteres Sykehusapotekene i Midt-Norge.

Økonomiske ressurser

Økonomiske ressurser til forskning og utviklingsprosjekter i Sykehusapotekene i Midt-Norge kan komme fra både interne og eksterne kilder. Ved intern finansiering vil midlene tildeles via foretakets årsbudsjett. Sykehusapotek som involveres i forskningsprosjekter vil likevel kunne oppleve at dette trekker på apotekets driftsressurser. Det må derfor tas høyde for dette i apotekenes budsjett.

HMN har som mål å avsette 3 % av totale inntekter til forskning utvikling og innovasjon innen 2014. Disse fordeles slik at 2 % avsettes på regionalt nivå og 1 % på HF-nivå. St. Olavs Hospital dekker 75 %, mens sykehusapotekene sammen med de andre HFene dekker 25 % (2). Dvs. at Sykehusapotekene i Midt-Norge skal avsette omkring kr 600 000 per år til forskning.

I tillegg til egne avsatte forskningsmidler vil en finansieringskilde for forskning i Sykehusapotekene i Midt-Norge være øremerket tilskudd fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Tilskuddet fra HOD består av en lik basisdel til hver region på 30 prosent og en resultatbasert del på 70 prosent. Den resultatbaserte delen fordeles til de regionale helseforetakene ut fra en fordelingsnøkkel basert på et glidende gjennomsnitt av aggregerte forskningsresultater på regionalt nivå for de tre siste årene.

Andre midler

Andre kilder for forskningsfinansiering er Norges Forskningsråd, Extrastiftelsen, Helsedirektoratet, enkelte frivillige eller interesseorganisasjoner, EU, Kompetansenettverk for legemidler til barn, Norsk Farmaceutisk Selskap og Apotekfarmasifondet.

Referanser

1. Helse- og omsorgsdepartementets forskningsstrategi 2006-2011
<http://www.regjeringen.no/upload/kilde/hod/rap/2006/0040/ddd/pdfv/297482-hodforskning.pdf>
2. Regional strategi for forskning og utvikling i Helse Midt-Norge RHF 2009-2014
https://www.ntnu.no/c/document_library/get_file?uuid=621a8d7a-2236-4fcf-a7fe-818044cd5500&groupId=10268
3. Lov av 02.07.1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. (Spesialisthelsetjenesteloven)
http://www.lovdata.no/cgi-wift/wiftdles?doc=/app/gratis/www/docroot/all/nl-19990702-061.html&emne=lov*%20%2b%20om*%20%2b%20spesialisthelse*&
4. Oppdragsdokument 2013 Helse Midt-Norge RHF
<http://www.regjeringen.no/upload/HOD/SHA/OppdragsdokumentMidt.pdf>